

Typologie variant anglicismů užívaných ve španělském jazyce v oblasti ICT

*Soňa Nacherová**

Ohromný rozvoj internetu, který často nese označení „komunikační médium 21. století“, a rychlý pokrok ve vývoji informačních technologií a výpočetní techniky ovlivnil možnosti komunikace přelomu tisíciletí. Tato skutečnost přinutila lingvisty vyrovnat se s užíváním obrovského množství cizích slov, zvláště v podobě neologismů, z nich větší část tvoří anglické odborné termíny, které vznikly se zavedením nových technologií a moderního technického komunikačního prostředí.

Obecně existují dvě protichůdné tendence při integraci cizích slov do domácího jazyka. Za prvé je to proces, který zachovává znaky cizosti (fonetické, fonologické či morfologické) a tím ponechává slovům charakteristické rysy, které je odlišují od domácí slovní zásoby. Proti němu jde kodifikační proces, který působí opačně a snaží se tyto znaky cizosti odstraňovat, především jde o fonologické změny (kdy dochází k rozkládání atypických konsonantních skupin) a dále o morfologické změny (kdy jsou cizím slovům přiřazovány domácí kategorie) atd. Je velmi obtížné zmapovat všechny probíhající změny a popsat procesy, které probíhají při konkrétní adaptaci anglických slov do slovní zásoby současného španělského jazyka. Na základě excerpaného materiálu lze stanovit dva základní způsoby adaptace anglických výpůjček do španělštiny dle míry uplatnění asimilačních změn – jedná se o užívání přímé výpůjčky a o modifikované výpůjčky.

Přímá výpůjčka

Za přímou výpůjčku považují graficky nezměněný originální tvar cizího slova použitý v textu přijímacího jazyka. Užívání přímých výpůjček je proces, který u dané cizí lexikální struktury zachovává znaky cizosti (fonologické či morfologické) a tím značkuje slova jako cizí. Patří mezi velmi rozšířené způsoby přejímání cizích slov a dle normativních požadavků španělských lingvistů by měl být v textech graficky odlišen. Podle jejich podoby, většinou odlišné od možností fonematických kombinací španělštiny, poznáváme, že nejde o domácí slova. V zásadě můžeme rozlišit dvě obecné skupiny tvarových forem přímých anglických výpůjček: **jednoslovné tvary** a **tvary víceslovné**.

1.1 Jednoslovné přímé výpůjčky:

el management, el marketing, el catering, el networking, el overbooking, los masters, los discounts, el teleshopping, el holding, el leasing, el stand, los stocks, el software, el hardware, el mailing, los dealers

U této skupiny se setkáváme s následujícími problémy:

1.1.1 U kratších jednoslovných přímých výpůjček se jedná především o kolísání mezi dvěma podobami téhož slova (původní, originální podobou a modifikovanou – do

* PhDr. Soňa Nacherová, Ph.D.; Katedra románských jazyků, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze. nacherov@vse.cz

určité míry již asimilovanou). Výrazem modifikace slova je zde především **přidání přízvuku** a u slov s náslovnou skupinou konsonantů „sp, st, sc, sl“ aj. **přidání protektického vokálu „e“**:

stress → estrés, stereo → estéreo, marketing → márketing, mister → míster

- 1.1.2 U delších jednoslovných přímých výpůjček často dochází k variantnímu grafickému zachycení (důvodem jsou často obtížné hláskové kombinace pro daný jazyk nezvyklé), a tak dochází k oddělování jednotlivých komponentů slova, přičemž často vedle sebe existují obě varianty:

Originální tvar:

playback	x
soundtrack	x
bodybuilding	x

Chybné tvary:

play-back, play back, play beck
sound-track
body-building

- 1.1.3 Jiné změny nastávají u skupiny slov, jejichž užívání je velmi frekventované, což však nezabrání možné neznalosti jejich správného tvaru, a vede to k jejich chybnému grafickému zachycení. Týká se to především grafického zdvojení konsonantů:

Originální tvar:

leasing	– leassing , kde základovým slovem je sloveso <u>to lease</u>
business	– bussiness, kde základovým slovem je přídavné jméno <u>busy</u>
poll tax	– pol tax, kde základem je podstatné jméno <u>pollution</u>

Chybné tvary:

1.2 Víceslovné přímé výpůjčky

- 1.2.1 Vlastní víceslovné výpůjčky reprezentované různými druhy slovních spojení:

el management training program, last minute booking, las joint venture, el cash flow, el global approach, la private bank, general manager, a fresh new start, los compact disc, el laser disc, los fast-food, el junk food, el feed-back,

- 1.2.2 Idiomatická vyjádření a obecně užívané fráze, které se užívají v originálním tvaru a v původním významu ve španělském kontextu:

ha llegado just in time, todo parece ser all right, para algunos especialistas técnicos el time is money, tienes que modernizar tu ordenador de up to date, siempre dice O.K., No comment,

1.3 Zkratky

Pokud jde o užívání zkratek, je nutno dodat, že převládá užívání originálních tvarů anglických zkratek. Zajímavostí však je, že při konkrétním užívání ve španělštině často dochází k jejich substantivizaci. Hlavním vodítkem pro substantivizaci, je užití stejného členu, který určuje rod řídicího substantiva při překladu rozložené anglické zkratky do španělštiny: la RAM – la memoria; la CPU – la unidad, la FAQ – la colección/ příp. la pregunta, el HTML – el lenguaje.

Hypertext Markup Language	HTML		Lenguaje de Marcación Hipertextual
Uniform Resources Locator	URL		Localizador Uniforme de Recursos
Computer Based Training	CBT		Formación Basada en Ordenador
Application Service Providers	ASP		Proveedor de Aplicaciones
Frequently Asked Questions	FAQ	Las FAQ	Colección de Preguntas más Frecuentes
Database Administrator	DBA	Los DBAs	Administrador de Bases de Datos
Computer Aided Design	CAD		Diseño asistido por ordenador
Dots per Inch	DPI		Puntos por Pulgada
Open Software Environment	OSE		Entorno de Software Abierto
File Transfer Protocol	FTP		Protocolo para la transferencia de ficheros
Musical Instrument Digital Interface	MIDI	El Midi	Interfaz Digital de Dispositivos Musicales
American Standard Code for Information Interchange	ASCII		Código Estándar Americano para Intercambio de Información
Portable Document Format	PDF		Formato de Documento Portable
Wireless Application Protocol	WAP	El Wap	Protocolo de Aplicaciones Inalámbricas
Computer Based Training	CBT		Formación Basada en Ordenador

2. Modifikovaná výpůjčka

Za modifikovanou výpůjčku považuji určitým způsobem pozměněný tvar cizího slova v rámci uplatnění fonologických principů a pravopisných pravidel domácího jazyka.

Modifikace výpůjček je proces, který se snaží znaky cizosti odstraňovat, měnit je fonologicky (tím, že rozkládá atypické, zvláště konsonantní skupiny) či morfologicky (přirazuje cizím slovům tvar domácí podoby plurálu, který se stává jedním ze základních měřítek míry adaptace cizího slova do domácí slovní zásoby v této gramatické rovině).

Z obecného hlediska můžeme rozlišit dvě skupiny modifikačních změn: **skupinu jednotlivých změn** a **skupinu změn kombinovaných**. Zajímavá je skutečnost, že některá slova se mohou podle míry aplikovaných modifikací nacházet i v několika uvedených skupinách modifikací.

Varianty způsobů modifikace lze shrnout do následujícího přehledu:

2.1. jednotlivé změny

2.1.1. hláskové

- *jednostupňové*: sponsor → esponsor, chip → chipe, crack → crac, dumping → dumpin
- *dvoustupňové*: meeting → mitin, leasing → lisin
- *třístupňové*: hobby → jobi
- *vícetupňové* (v menší míře): beefsteak → bisté

2.1.2. přízvukové:

record → récord, camping → cámping, manager → manáger, marketing → márketing, mister → míster, master → máster, laser → láser

2.2. kombinované, tj. hláskové se změnou grafiky (tzn. i s graficky označeným přízvukem)

2.2.1. **jednostupňové:** leader → líder, cocktail → cóctel, clipper → clíper

2.2.2. **dvoustupňové:** marketing → márquetin, cocktail → cóctel, cricket → criqué,
stress → estrés, scanner → escáner

2.2.3. **třístupňové:** speaker → espíquer

Závěrem tedy, pokud jde o typologii variant přejímaných anglicismů do španělštiny, lze konstatovat, že analyzovaný materiál jednoznačně potvrdil předpoklad, že mírně převládá skupina částečně morfologicky upravených výpůjček.

Je nasnadě, že v rámci normativního přístupu k jazyku je potřeba hledat určitou hranici, kdy užívání cizích slov bude ještě přirozeným způsobem obohacování slovní zásoby jazyka nebo kdy již neúměrně přeroste přípustnou mírou cizorodých lexikálních prostředků v jazyce. Přitom otázka "přípustné míry" může případně být předmětem názorových sporů, jde totiž o protiklad normy a úzu a o otázku, jakou roli má normativní přístup hrát v moderním jazyce obecně. Pokud však jde o jazyk výpočetní techniky, internetu a informačních technologií, je nutno si přiznat, že to zřejmě bude velmi náročná cesta, neboť Internet jako komunikační prostředek je do značné míry bezbřehý a tudíž obtížně uchopitelný a jeho jazykové hranice si stanovují sami mluvčí. V tomto smyslu možná platí, že Internet často odráží skutečný úzus.

Je třeba si neustále uvědomovat, že mohutný rozvoj nových informačních zdrojů s příslušným terminologickým zachycením se téměř okamžitě stává součástí každodenního komunikačního úzu miliónů mluvčích a tento proces je v přímém vztahu k jejich aktuálním jazykovým potřebám, které jsou obrazem objektivních změn společenské reality.

Literatura

ALFARO, R.: *Diccionario de anglicismo*. Madrid, 1970.

ALZUGARAY, J.: *Diccionario de extranjerismo*. Madrid, 1985.

Diccionario de la Lengua Española. 22. vydání, Real Academia Española, Espasa Caplpe, Madrid, 2001.

DUBSKÝ, J.: *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. Praha, SPN, FF UK, 1989.

NACHEROVÁ, S.: *Los anglicismos en la terminología económica*. Sborník konference VŠE, Praha, 1994.

NACHEROVÁ, S.: *Fonetická adaptace anglicismů v současné španělštině*. Článek ČMF, Praha, 1994.

NACHEROVÁ, S.: *Anglicismy ve slovní zásobě současné španělštiny*. Rukopis doktorské práce, Praha, 1995.

NACHEROVÁ, S.: *Internetové adresy ve výuce odborného jazyka*. Sborník konference VŠE, Praha, 2002.

PATTERSON, W. – URRUTIBÉHETY, H.: *The lexical structure of Spanish*. Paris, 1975.

SECO, M.: *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid, 1989.

ŠABRŠULA, J.: *Základy francouzské lexikologie*. Praha, 1983.

WEINREICH, U.: *Languages in Contact*. 1953.

Typologie variant anglicismů užívaných ve španělském jazyce v oblasti ICT

Soňa Nacherová

Abstrakt

Příspěvek popisuje tvarové varianty anglických slov ve španělském jazyce a zaměřuje se na oblast ICT (jazyk informačních a komunikačních technologií). Na základě konkrétní analýzy anglicismů a jejich odlišné fonologické či lexikální struktury autorka vymezuje tři hlavní typy anglicismů - formu přímé výpůjčky, modifikované výpůjčky a kalku.

Klíčová slova: lexikologie; lexikografie; lexikální struktura; cizí jazyk; výpůjčka; modifikace; neologismus; asimilace; varianta; jazyk ICT.

Typology of varieties of anglicisms used in the Spanish language in ICT branch

Abstract

The article describes the types of English words in Spanish. The base for their analysis is the field of ICT language used in the Spanish internet. The concret analysis of Anglicisms and the description of their different phonology or lexical structure specify three main forms of anglicisms – the direct borrowings, the modified borrowings and calques.

Key words: lexicology; lexicography; lexical structure; foreign language; borrowing; modification; neologism; assimilation; variety; language of ICT.